

LAGUTSKOTTETS UTLÅTANDE 5/2008 rd

Statsrådets redogörelse om ramar för statsfinanserna 2009—2012

Till finansutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 26 mars 2008 statsrådets redogörelse om ramar för statsfinanserna 2009—2012 (SRR 2/2008 rd) till finansutskottet för beredning och bestämde samtidigt att de övriga fackutskotten kan lämna utlåtande till finansutskottet om de så önskar.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- överdirektör, avdelningschef Kari Kiesiläinen, överdirektör, avdelningschef Jarmo Lintunen och ekonomidirektör Harri Mäkinen, justitieministeriet
- lagstiftningsråd Jyri Inha, budgetråd Pekka Pelkonen och budgetsekreterare Joanna Tikkanen, finansministeriet
- generaldirektör Tuomas Pöysti, Statens revisionsverk.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

I sin bedömning av ramarna för statsfinanserna 2009—2012 går lagutskottet särskilt in på fångvård, domstolar och rättspolitisk forskning.

Anslagsramen för justitieministeriets förvaltningsområde

Anslagsramen för justitieministeriets förvaltningsområde är 749 miljoner euro 2009—2012. Rambeslutet överskrider föregående rambeslut med ca 60 miljoner euro under ramperioden. Av tillskottet är 40 miljoner euro en följd av höjningarna enligt kollektivavtalen och 13,6 miljoner euro beror på att intressebevakningen inom förmyndarverksamheten överförs till justitieministeriets förvaltningsområde. I ramarna beaktas också de delvis beräknade avdrag som beror

på att lantmäteriverket kommer att överta inskrivningsärenden som gäller fastigheter 2010.

Budgetplanen för fångvården och domstolsväsendet

Fångvårdsväsendet får ett anslagstillskott på två miljoner euro. Enligt utredning har antalet fångar minskat sedan 2006 och den sjunkande trenden väntas fortsätta. Trots det är anslagen fortfarande knappa. År 2006 trädde totalreformen av lagstiftningen om verkställighet av fängelsestraff i kraft. För att målen med reformen ska nås behövs det ansevärt med resurser. Utskottet anser att man bör hålla fast vid målen och bl.a. se till att det finns tillräckligt med resurser för arbete bland fångar. Dessutom inverkar de betydande hyresutgifterna för verksamhetslokaler på anslagsläget. Det går heller inte att dra definiti-

va slutsatser om hur antalet fångar kommer att utvecklas.

Anslagsläget inom domstolsväsendet har fortsatt skärpts de senaste åren fastän personalen har skurits ner rentav lite snabbare än vad produktivhetsprogrammet kräver, särskilt vid de allmänna domstolarna. I rambeslutet är domstolarnas anslag höjt med en miljon euro. Utgifterna enligt bokslutet 2007 överskred anslagen för samma år med drygt fyra miljoner euro. Justitieministeriet bedömer att anslagsläget förutsätter ytterligare personalnedskränningar, som av orsakerna ovan till stor del kommer att drabba förvaltningsdomstolarna. Detta kommer att ominvetgöra tilläggen för bl.a. utökade uppgifter till följd av den nya barnskyddslagen, snabbare behandling av planeärenden och avveckling av anhopningen av ärenden vid försäkringsdomstolen.

Under ramperioden ska tingsrätternas strukturreform genomföras i tre etapper: inskrivningsärenden som gäller fastigheter överförs från tingsrätterna till lantmäteriverket, nätverket av tingsrätter ses över och behandlingen av enkla indrivningsärenden utvecklas bl.a. genom ökade möjligheter till elektronisk kundtjänst. Utskottet påpekar att resultaten av sådana stora reformer inte visar sig genast. Det kan hända att kostnaderna åtminstone tillfälligt stiger för det. Exempelvis övergångsperioden i tingsrättsreformen väntas bli ganska lång på grund av hyresavtal och disponibla resurser. De mest brådskande lokalfrågorna måste i varje fall lösas redan under ramperioden.

Allmänt taget är hyror och andra lokalkostnader en väsentlig utgiftspost inom justitieministeriets förvaltningsområde. Enligt bokslutet för 2007 stod hyrorna för ca 9,6 procent av justitieministeriets räkenskapsverks omkostnader. Enligt utredning utgör hyror ca 15 procent av Brottspåföljdsverkets omkostnader. Lokalkostnaderna inom domstolsväsendet såväl som inom fångvården påverkas också av värdet på säkerhetsanläggningar och specialutrustning i byggnaderna. Behovet av specialutrustning återspeglas också i lokalhyrorna. Utskottet har lyft fram de höga hyrorna redan tidigare, bl.a. i sitt utlåtande (LaUU 12/2007 rd) om budgetpropositionen

för 2008. Det är viktigt att renoveringen av fängelselokaler fortsätter och att lokalerna används effektivare.

Justitieministeriets förvaltningsområde består till väsentliga delar av statliga kärnfunktioner, som måste vara operativa under alla omständigheter. Med tanke på dessa funktioner som rör rättssäkerhet och andra grundläggande fri- och rättigheter är det nödvändigt att se till att personalstyrkan är tillräcklig och att kostnaderna för t.ex. fastigheter och lokaler inte försvårar de basala uppgifterna.

Förvaltningsområdets utgifter är till största delen omkostnader. Prisjusteringar görs med beaktande av höjningarna enligt kollektivavtalen och de övriga omkostnaderna justeras enligt basprisindex för hemmamarknadsvärden. Utskottet påpekar att basprisindexets utveckling avviker från Senatfastigheters hyresutveckling. Hyreskostnaderna stiger snabbare jämfört med basprisindexet, vilket skapar ett tryck på kostnadsbesparingar. Utskottet understryker att de ökade hyreskostnaderna inte får inverka på de personella resurserna. Det har funnits det svårt att jämföra tillgängliga siffror eftersom de relevanta begreppen i rambeslutet är så diffusa.

Inom förvaltningsområdet pågår nu flera stora reformer. Utöver tingsrättsreformen genomförs bl.a. ett omfattande utvecklingsprogram som innefattar åtgärder för utveckling och omorganisering av brottspåföljdssektorns förvaltning och organisation samt fängelseverksamheten. På andra håll i förvaltningen pågår ytterligare reformer som också tangerar justitieministeriets förvaltningsområde. Utskottet lägger vikt vid en noggrann bedömning av lagstiftningens ekonomiska, personella och övriga konsekvenser i samband med reformerna. För att få en övergripande uppfattning är det viktigt att granska konsekvenserna över sektorsgränserna. Det är viktigt med en realistisk bedömning av reformernas konsekvenser också med tanke på budgeteringen så att utgifterna blir lämpligt avpassade. Man måste också beakta att det tar sin tid innan de produktivetsförbättrande insatserna visar resultat.

Reformerna inom justitieministeriets förvaltningsområde kräver förändringsledarskap. För att målen ska kunna nås behövs det ett gott och långsiktigt ledarskap för förändring, strukturer och personal.

Den rättspolitiska forskningen bör förbättras

Utskottet noterar att ramarna inte innehåller några anslagstillskott för att förbättra den rättspolitiska forskningen. De senaste åren har utskottet upprepade gånger framhållit att anslagen för rättspolitisk forskning behöver höjas (LaUU 12/2007 rd, LaUU 8/2007 rd, LaUU 15/2006 rd, LaUU 9/2006 rd och LaUU 18/2004 rd). De rön om rättsförhållandena som forskningen genererar är A och O för en metodisk kriminalpolitik

och annan rättspolitik och för en lagberedning av hög kvalitet. Med dagens resurser finns det bara begränsade möjligheter att ta fram forskningsdata som behövs som underlag för beslutsfattandet. Utskottet hänvisar till målet i budgetpropositionen för 2008 att de närmaste åren förbättra verksamhetsbetingelserna för Rättspolitiska forskningsinstitutet och anser att det bör beaktas i ramarna för statsfinanserna 2009—2012.

Utlåtande

Lagutskottet anser

att finansutskottet bör beakta det som sägs ovan.

Helsingfors den 18 april 2008

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Heidi Hautala /gröna
vordf. Anna-Maja Henriksson /sv
medl. Esko Ahonen /cent
Paavo Arhinmäki /vänst
Oiva Kaltiokumpu /cent
Ilkka Kantola /sd

Sampsa Kataja /saml
Sanna Lauslahti /saml
Outi Mäkelä /saml
Johanna Ojala-Niemelä /sd
Pirkko Ruohonen-Lerner /saf
ers. Katja Taimela /sd.

Sekreterare var

utskottsråd Minna-Liisa Rinne.